

Izdal je duhovni spevnik („Serbske duchowne kjarliže“) in celo vrsto prevedenih in izvirnih poučnih knjižic za ljudstvo („Ta pastýrska lubosć Jezom Krista“, „Wójsna kronika“ in dr.) — K. Šivela je bil rojen 21. februarja 1836 v Zaspah, l. 1856. je postal učitelj in je služboval na raznih mestih; sedaj je učitelj v Skjarbošci, kjer dozda marljivo deluje v šoli in na književnem polju, na katero je vstopil h koncu petdesetih let.

Fr. Št.

Statistika poljskega tiska. Leta 1906 izhaja 600 poljskih listov; v tem številu je 546 samostalnih listov in 54 posebnih prilog. V Evropi izhaja 548 listov, v Ameriki 52. V poljskem kraljestvu izhaja 142 listov, v Rusiji 1; v Galiciji 246, v avstrijski Šleziji 15, v Bukovini 1, na Dunaju 1. Na Poznanjskem 50, v zahodni Prusiji 16, v Varmiji 4, v vzhodni Prusiji 3, v zgornji Šleziji 28, v spodnji Šleziji 4, v Berlinu 5, v drugih nemških krajih 10. Skupaj izhaja v zaboru ruskem 143, v avstrijskem 263, v nemškem 130. Dalje izhaja v Švici 1 poljski list, na Francoskem 3, na Angleškem 4, na Laškem 3. Izmed ameriških poljskih listov izhaja 49 v severni Ameriki, 3 v južni Ameriki (v Braziliji). Na prvem mestu stoji Varšava, kjer izhaja 126 časnikov; za njo pride Lvov s 107 listi, Krakov [z 88 listi, Poznanj z 38 in Chicago s 16. Dvakrat na dan izhaja 5 listov, dnevnikov je 53, tednikov 216, štirinajstdnevnikov 105, mesečnikov 144. Razen tega imajo Poljaki še nekoliko listov, ki izhajajo v drugih jezikih; v latinskem jeziku se izdaja 1 list (uradno glasilo krakovske škofije); v francoskem 2 („Bulletin polonais“ v Parizu in „Bulletin international“ krakovske akademije); v nemškem jeziku 1 („Polnische Korrespondenz“ na Dunaju, informacno glasilo za evropski tisk), v poljskem in nemškem 5, v poljskem in ruskem 1, in en list ima članke v petih jezikih. („Kurjer kolejowy“ v Varšavi. — Najstarejši list je „Gazeta warszawska“ ustanovljena leta 1777. Za njo pride uradna „Gazeta lwowska“, ki je stara 96 let, „Kurjer warszawski“ 86 let, „Gazeta polska“ v Varšavi 75 let. „Czas“ v Krakovu izhaja že 59 let, „Gwiazdka cieszyńska“ 56 let itd. Najstarejši ameriško-poljski list je „Gazeta katolicka“ v Chicagu, ki je bila ustanovljena l. 1872. — L. 1697. so izhajali 4 poljski časniki, l. 1760. — 13, l. 1820. — 45, l. 1830. — 77, l. 1850. — 96, l. 1870 — 134, l. 1884. — 230, l. 1896. — 356 in sedaj že 600.

Fr. Št.

Roman Sembratovič. Početkom januarja je na Dunaju umrl rusinski politik in pisatelj, Roman Sembratovič, urednik lista „Ruthenische Revue“ v tridesetem letu svoje starosti. Da se je zahodna Evropa začela v zadnjem času zanimati za kulturne in politične razmere Rusinov, imajo se Rusini zahvaliti le vztrajni agitaciji Sembratoviča v evropskem tisku. — R. Sembratovič je bil rojen l. 1876. v Novem Selu (česaniškega okraja) v Galiciji kot sin rusinskega duhovnika-moskovfila. Gimnazijo je študiral v Premešlju in Brodih. Sembratovič je ljubil svoj rusinski

narod neizmerno; in kakor je bilo njegovo srce polno ljubezni do Rusinov, tako je bilo hkrati polno sovraštva do poljskih plemenitašev, ki zatirajo gališke Rusine, in do Velikorusov — bolje rečeno — do ruske vlade, ker ne dovoljuje Malorusom in njihovega jeziku kulturnega razvoja. Že kot dijak je začel Sembratovič boj s poljskim plemstvom. Ko so orožniki ob priliki nekih volitev iskali rusinskega kandidata, ga je 15-letni gimnazijec Sembratovič skril v hiši svojih starišev, oblekel v ženska krila ter tako izpeljal iz vasi. Radi tega so Sembratoviča izključili iz vseh galiških gimnazij; sprejet je bil samo v nemško gimnazijo v Brodih. L. 1896. je Sembratovič prišel na Dunaj poslušati pravo, ali študij ni končal. V to dobo spadajo njegovi leposlovni poizkusi, ki jih je objavil v almanahu „Sič“. Ko je bil na Dunaju že tretje leto, se je začela njegova časniškarska delavnost. A začetek je bil težek. O izdajanju samostalnega lista se ni moglo niti govoriti — Sembratovič ni imel nobenega premoženja in rusinskemu občinstvu je bil še premalo znan, da bi bil mogel računati na njegovo gmočno podporo. Radi tega je Sembratovič pisal članke o rusinskih razmerah v razne nemške liste; najprej v dunajske krščansko-socialne časnike, pozneje v „Volksstimme“. Ko je postal stalni sotrudnik dnevnika „Neues Wiener Journal“ in dopisnik nemške „Frankfurter Zeitung“, so se odprli njegovemu spretnemu peresu tudi predali drugih listov, zlasti zaradi tega, ker Sembratoviču ni šlo za honorar, ampak za to, da bi pozornost omikane Evrope obrnil na zatirani 30 milijonov broječi maloruski narod. L. 1901. je Sembratovič ustanovil svoj lastni list „X-Strahlen“, ki se je izpremenil v „Neue Wiener Rundschau“, ali oba lista sta zbok nedostatka gmočne pomoči v kratkem nehala izhajati. Bolj trdno podlago je imel list „Ruthenische Revue“, ki ga je Sembratovič ustanovil l. 1903. in uredoval do svoje smrti. Pri uredovanju tega lista ni nehal Sembratovič, kolikor mu je čas dovoljeval, pisati še v druge liste. Zadnjo večjo Sembratovičevo razpravo je objavil pariški tednik „Le Courrier Européen“. — Najboljša publicistična spisa rajnega Sembratoviča sta: „Polonia irredenta“ (1903) in „Das Zarentum im Kampfe mit der Zivilisation“ (1905). V spisu „Polonia irredenta“ je odkril Evropi poljsko politiko, ki po njegovem mnenju obstoji v tem, da se Poljaki na eni strani priznavajo za lojalne Avstrijce, na drugi strani pa se smatrajo za „avstrijski Piemont“ bodoče poljske države. Spis je ob svojem času zbudil velik vihar v poljskem taboru.

M. A. Zichy. V Peterburgu je umrl slikar M. A. Zichy, znan v Rusiji posebno po svojih ilustracijah Lermontovega „Demona“ in „Junaka našega časa“. Zichy je bil rojen na Ogrskem in je naslikal več podob iz novejšje ogrske zgodovine, ki so v budimpeštanskem narodnem muzeju. Bil je do leta 1874. dvorni umetnik v Budimpešti, a se je zaradi razpore z vlado preselil na Rusko in si je priredil v

LABINJ V ISTRI.

Peterburgu krasno opravljen atelier in je slikal kot kronist mnogo prizorov iz življenja zadnjih treh carjev.

Odkritje spomenika M. Ivanoviča Glinke.

Dné 16. februarja so odkrili v Peterburgu spomenik najbolj znanega ruskega glasbenika M. I. Glinke. O Glinki se more reči, da je on pravzaprav stvoril rusko glasbeno umetnost. Do Glinke so Rusi smatrali za svojega največjega glasbenika Verstovskega, ki jim je zložil opero „Askoldova mogila“ i. dr. A velik razloček je med Verstovskim in Glinko. „Dlja Glinki narodnostj — ne maskaradnyj kostjum, kotoryj možno i snjat. On naroden s golovy do nog“ piše neki ruski kritik. Glinka je deloma v operi „Žiznj za Carja“, največ pa v operi „Ruslan i Ljudmila“ izrazil rusko pesen, široko in bogato po svoji divni ritmiki. L. 1812. je Rusija vzklopela vsled narodnega gibanja kakor druge evropske države, in temu gibanju je Glinka instinktivno ustregel. Koliko je v njegovih operah melodij, ki so že prešle v narod! Nasproti temu pa je Glinka redkokdaj zajemal iz naroda že gotove narodne melodije; on jih je šele tvoril v narodnem duhu tako, da je vsako njegovo delo pristno rusko delo. Kjer je Glinka nehal biti izrazitelj narodne duše, tam je plitev in dolgočasen. Glinka je najvišja ruska umetniško-glasbena sinteza, ki je ublažila vsa protislovja. Taka vzvišenost njegovih del ni bila pristopna vsem; rusko občinstvo je izpočetka ni imelo, zato je dolgo trajalo, preden

je bil Glinka prav ocenjen. Kakor se Nemci ponašajo z Mozartom, tako se Rusi morejo ponašati z Glinko. Mozart je v svojih delih zedinil vse, kar je bilo lepega v francoski, laški in nemški glasbi, in ravno tako Glinka, ali s tem razločkom, da je Glinka vse navdihnil z ruskim narodnim duhom. S tem je pokazal pot naslednjim skladateljem.

Vpliv poljske književnosti na rusko. Znani poljski slovstveni zgodovinar, prof. Brückner je nedavno predaval v „Związku naukowo literackem“ o vplivu poljske književnosti na rusko. Vpliv poljskega slovstva na rusko se že začne v najstarejši dobi; so celó spisi prevedeni iz poljščine, katerih poljski izvirniki so se sčasoma izgubili, ali vendar jih zdaj nahajamo v ruski književnosti kot prevode. Veliko Poljakov je pisalo in še zdaj piše v ruskem jeziku. Rusi si prizadevajo, da bi poznali poljsko književnost, a Poljaki zlasti v zadnjih 100 letih prezirajo ruske spise, ne znajoč ločiti književnosti od zistema in programa vlade, tako da Poljaki danes poznajo le Gorkega in Andrejeva, o katerih talentu se ne dá še kaj gotovega povedati. Dostojevski in Turgenjev, iz katerih odseva ruski duh, nista Poljakom znana. Značilno je, da v duševnih plodih ruskih prozaikov in poetov nikjer ne nastopa — Poljak. Ta pojav se dá pojasniti predvsem s tem, da Rusi ne poznajo poljske narodne duše in glavni vzrok tega je stroga ruska cenzura, ki že v besedi „Poljak“ vidi revolucijo.

Fr. Št.